

Stroom

NL

A Glass
Darkly

A Glass Darkly

Introductie

A Glass Darkly onderzoekt de hedendaagse betekenis van een historische visie. In 2014 is het exact 100 jaar geleden dat de visionaire Duitse auteur Paul Scheerbart (1863-1915) het boek *Glasarchitektur* schreef. Volgens Scheerbart kon de maatschappij alleen verheven worden door te leven in glasar-chitectuur. Contemplatie van het oneindige en het ruimtelijke zou de mensheid bevrijden van de baksteencultuur die haar aan de aarde kluisterde. Het boek is in hetzelfde jaar geschreven waarin zijn vriend en collega, architect Bruno Taut, zijn beroemde *Glaspaviljoen* presenteerde op de Werkbundtentoonstelling in Keulen. *Glasarchitektur* illustreert de modernistische idealen van openheid en transparantie als de voorbodes van een progressieve 'nieuwe cultuur'. Hoe houden deze idealen vandaag de dag stand?

A Glass Darkly kijkt niet met een nostalgische blik naar modernistische architectuur, maar onderzoekt de historische ideologie achter glasar-chitectuur en plaatst deze in een hedendaagse context. Die context wordt gevormd door de notie van transparantie, waar niet alleen in de architectuur veel over gesproken wordt, maar ook in relatie tot de

A Glass Darkly

28 september - 23 november 2014
Opening: zaterdag 27 september, 17 uur

groeierende spanning tussen de private en publieke ruimte. De kunstenaars die deelnemen aan *A Glass Darkly* houden zich niet alleen bezig met de esthetiek van transparantie, maar denken ook na over wat het voor de mensheid betekent om onder dergelijke omstandigheden te leven.

De tentoonstelling belicht het onderwerp van verschillende kanten; het privéleven en het openbare leven, technologische vrijheden, eigendom en eigendomsrechten, en wettelijke en financiële aansprakelijkheid. De kunstenaars houden de hedendaagse maatschappij een spiegel voor en stellen de vraag in hoeverre het idee van transparantie wordt gebruikt als een soort sluier om dingen te bedekken. Welke drempels werpen wij op om ons te beschermen tegen de ambities en gevaren die inherent zijn aan een 'open' samenleving? En bovenal wordt de vraag gesteld: kan een bewustzijn van dit systeem ons ertoe aanzetten om opnieuw na te denken over de mogelijkheden van een 'nieuwe cultuur'?

A Glass Darkly is samengesteld door Nav Haq naar aanleiding van een uitnodiging van Stroom Den Haag om een tentoonstelling te maken als reactie op het onderzoek dat de organisatie zelf heeft verricht naar de teksten van Paul Scheerbart.

Iman Issa
Imogen Stidworthy
Metahaven
Natascha Sadr Haghghian
& Rashad Becker
Noam Toran
Vermeir & Heiremans

Iman Issa

Images of a Center, 2005

Enkelkanaals HD-video-installatie, 5:49 min.

Met dank aan de kunstenaar en Rodeo, Istanbul

Iman Issa's veelomvattende praktijk richt zich op de ervaringen van het individu binnen het collectief. Haar werk, dat verhalend van karakter is, ontzegt de kijker doelbewust een specifieke maatschappelijke of geografische context zodat de verhalen toegankelijk worden voor ieders associaties. In Issa's video-installatie *Images of a Center* is sprake van "een stad van transparante huizen en bijna doorschijnende auto's" die tegelijkertijd abstract en vertrouwd aandoet. De stad heeft een duidelijke visuele en narratieve verwantschap met het visionaire voorstel van de architect Bruno Taut voor een stad van kristallen huizen die hoog in de Alpen zou moeten worden gebouwd (*Alpine Architecture*, 1919). Het voorstel wordt vaak gezien als een reactie op de verschrikkingen van de Eerste Wereldoorlog. *Images of a Center* komt voort uit Issa's gedachten ten aanzien van de relatie tussen persoonlijke visioenen en het idee van een collectieve of gedeelde ruimte, alsmede uit de keuze voor een specifiek soort beelden en taal waarmee ze een dergelijke relatie weer kon geven. Issa maakte gebruik van rechtenvrije beelden van idyllische natuurlandschappen die ze op internet vond: nog een laag waarin de spanning tussen het private en het publieke domein tastbaar wordt gemaakt.

*Images of
a Center*,
2005

Imogen Stidworthy

Sacha, 2011, tweedelinge installatie:

Sacha, 2011

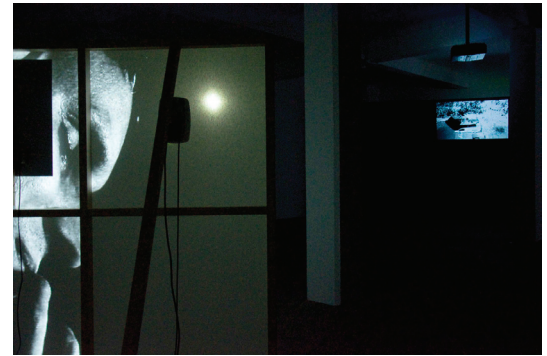
HD-videoprojectie met driekanaals-soundtrack, 3:10 mins. Zwart-wit loop met Russisch en Vlaams gesproken tekst en Russisch en Engelse transcriptie. Projectie op akoestisch transparant doek en een houten frame, 310 x 240 x 85 cm

Scan, 2011

3D-laserscan overgezet naar HD-video, 4:27 mins. Geluidloze zwart-wit loop geprojecteerd op zwarte Molton doek en een houten frame, 270 x 152 x 85 cm

Met dank aan de kunstenaar, Matt's Gallery, London, en AKINCI, Amsterdam

Imogen Stidworthy's installatie *Sacha* reflecteert op de politieke dimensies van luisteren als activiteit, en belicht manieren waarop macht opereert in een visuele of auditieve context. *Sacha* bestaat uit verschillende elementen die samen een omgeving van geluiden en beelden vormen. Een van de twee schermen toont analist Sacha van Loo die voor de politie van Antwerpen stemopnames ontleedt die tijdens de observatie van verdachten worden gemaakt. Van Loo, die al vanaf zijn geboorte blind is, luistert naar de akoestische eigenschappen die in een opname te horen zijn. Samen met zijn sterk ontwikkelde echolocalisatie-vaardigheden en kennis van talen en dialecten kan Van Loo allerlei informatie uit een stemopname halen. In de video zien wij Van Loo een Russische opname analyseren. De opname is gemaakt door de kunstenaar zelf, die – in het Russisch – een fragment leest uit Aleksandr Solzjenitsyns roman *In de eerste cirkel* (1968). Door haar gebrekkige uitspraak kan de analist moeilijk verstaan wat ze zegt. In het verhaal

Sacha, 2011,
installation view

draagt Stalin een groep gevangen wetenschappers en taalkundigen op om een *scrambler* te ontwikkelen voor zijn privé-telefoonlijn en een apparaat waarmee stemopnames kunnen worden gevisualiseerd zodat de KGB mensen kan identificeren op basis van afluisteropnames. Eén technologie om taal te vernietigen, een andere om deze te vangen.

Een tweede video leidt de blik van de kijker door een virtuele ruimte van een 3D-scan van een stad. Deze uiterst precieze technologie om oppervlaktes in kaart te brengen is niet optisch van aard en heeft meer gemeen met hoe wij horen dan met hoe wij zien. Gecombineerd met de werkelijkheid zoals die wordt ervaren door de blinde Van Loo, suggereert dit beeld alternatieve manieren voor het samenstellen en vormgeven van beelden. Bovendien impliceert het werk dat wáár onze woningen dan ook van worden gemaakt, ze onder invloed van deze ingrijpende visualisertechniek tot op zekere hoogte transparante architectuur zullen worden.

Metahaven

The Good Ship Anonymous, 2013
Containerschip met dataservers in internationale wateren
Scheepsmodel, hout, epoxy, panelen en aluminium frames,
120 x 240 cm

Large Data Collider, 2013
Cirkelvormige data-center op de grens van Rusland en
Noorwegen
Epoxy-model, panelen en aluminium frames, 240 x 240 cm

Whistleblower's Health Spa, 2014
Triplex, kunstthars, 105 x 60 x circa 50-70 cm
In opdracht van Stroom Den Haag

Black Transparency Videogram, 2013
HD video. 14:00 mins.

Met dank aan de kunstenaars en Future Gallery, Berlijn

Ontwerp- en onderzoeksstudio Metahaven reflecteert in hun werk veelvuldig op de sluiers van authenticiteit die onze steeds verder polariserende geopolitieke en technologische landschappen domineren. Hun meest recente projecten draaien om een fenomeen dat zij 'black transparency' noemen: een methode die klokkenluiders en *hackers* aanwenden om transparantie af te dwingen bij natiestaten en organisaties. *Black transparency* initiatieven zijn amorf en voeren een soort geïmproviseerde dans uit om te overleven langs de randen van de juridische en politieke structuren van de entiteiten die zij tegen het licht houden. Deze initiatieven vinden tijdelijk onderkomen in rechtsencaves, waarbij zij datahavens opzetten die hen voor een beperkte tijd toestaan om data uit te wisselen. Paradoxaal genoeg wordt hun strijd voor transparantie dus gevoerd in combinatie met doelbewuste pogingen zich verscholen te houden. Volgens Metahaven is

Large Data Collider,
2013

internet het voornaamste instrument voor vrijheid dat de wereldbevolking verbindt. Het cluster van projecten onder de titel *Black Transparency* biedt een serie overpeinzingen en voorstellen voor deze hedendaagse bewegingen. De video *Black Transparency Videogram* is een werk voor hen die een politiek geweten hebben of wensen te ontwikkelen. In een collage van anti-bezuinigingsrellen en beelden van woestijnen en lavastromen symboliseert dit werk een mogelijk nieuw en steeds verschuivend terrein voor onze steeds nauwer verbonden fysieke en virtuele identiteiten. De tentoonstelling presenteert ook twee recente maquettes voor 'black transparency hubs' – *The Good Ship Anonymous* en *Large Data Collider* – naast de nieuwe maquette *Whistleblower's Health Spa*.

Natascha Sadr Haghighian & Rashad Becker

play:display, 2000-2014

7" vinyl, 10:00 mins., editie van 500

Uitgegeven in samenwerking met Apparent Extent

Met dank aan de kunstenaars

play:display is een auditief onderzoek naar het concept van transparantie. Natascha Sadr Haghighian en Rashad Becker hebben deze soundscape samengesteld uit geluidsopnames in twee Berlijnse gebouwen. Het ene is het Rijksdaggebouw, de zetel van het Duitse parlement, dat verbouwd is door Sir Norman Foster. De andere locatie is het bekende Sony-Center aan Potsdamer Platz, een ontwerp van Helmut Jahn. De opnames zijn gemaakt met behulp van twee contactmicrofoons die op de glaswanden van de gebouwen werden vastgeplakt. Contactmicrofoons converteren fysieke druk naar geluid: ze zetten trillingen om in elektrische spanning.

In beide gebouwen speelt glas een hoofdrol. In het Rijksdaggebouw symboliseert de glazen koepel een nieuwe en radicale uitdrukking van democratie, terwijl de specifieke transparantie van het Sony-Center een 'culturele eigenschap van een nieuw millennium' verbeeldt. Of het nu om transparante gebouwen of transparantie in het openbare leven gaat, transparantie is tegenwoordig synoniem voor democratie, toegankelijkheid en verantwoording. Maar wanneer men de akoestische eigenschappen van glas analyseert,

play:display,
2000-2014

blijkt dat transparante materialen ook zaken kunnen tegenhouden of van elkaar scheiden. Wij kunnen weliswaar door glas heen kijken, maar het materiaal is erg effectief in het tegenhouden van geluid.

De opnames van Sadr Haghighian en Becker zijn geïnspireerd op de geschriften van R. Murray Schafer, die in *The Glazed Soundscape* (1998) schrijft dat "het geluidslandschap van een samenleving altijd wordt vormgegeven door de belangrijkste materialen waaruit zij is opgetrokken." Dit doet vermoeden dat de uitvinding van vensterglas niet alleen tot de noties van 'hier', 'daar' en 'verderop' heeft geleid, maar ook tot een splitsing in onze zintuigelijke waarneming.

Bij de receptie is een gratis exemplaar van de plaat verkrijgbaar.

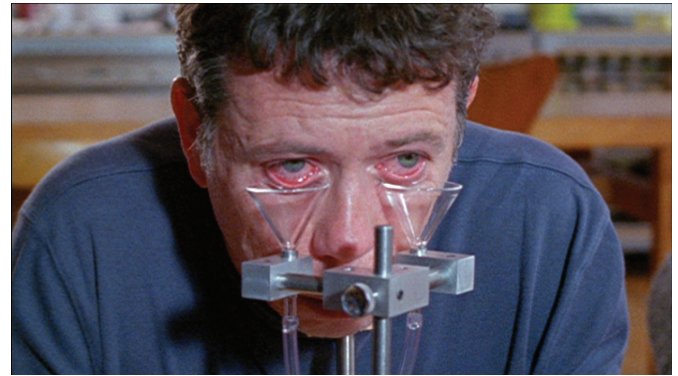
Noam Toran

Desire Management, 2005

16mm en HD-video filmopnames, 11:15 mins.

Met dank aan de kunstenaar

Desire Management bestaat uit vijf sequenties waarin objecten de voertuigen worden voor afwijkend gedrag. De film toont de huiselijke omgeving als het laatste onontgonnen gebied voor onze privéverlangens. Op vijf locaties beleven vervreemde individuen een onorthodoxe ervaring dankzij diverse op-maat-gemaakte objecten: een stewardess speelt haar werk na te midden van gesimuleerde turbulentie; iemand heeft een geheimzinnige doos die stelselmatig wordt bezocht door mannen die erin willen kijken; een oudere man vindt het fijn om naakt te worden gestof-zuigd; een paartje leeft zich uit in honkbalfantasieën; een man wordt door zijn partner overgehaald om in een vreemd apparaat te huilen zodat zij smaak kan toevoegen aan haar thee. De objecten, die speciaal voor de film zijn gemaakt, zijn gebaseerd op echte getuigenverslagen en nieuwsberichten. Noam Toran probeert zo onze aangeboren behoefte aan expressie en identiteitsvorming zichtbaar te maken, in relatie tot onze neiging tot conformisme. In tegenstelling tot de modernistische ideologie van transparantie, stelt dit werk dat wanneer wij als mensen aan de wereld om ons heen worden blootgesteld, dit ons voornamelijk naar binnen doet kijken, op zoek naar de ruimte voor utopisch verlangen in onze innerlijke belevingswereld.

*Desire
Management*,
2005

Vermeir & Heiremans

ART HOUSE INDEX (AHI-), 2014

Video *AHI-*advertentie (4:00 min.), website-simulatie (2:38 min.) waarop een financieel algoritme wordt gepresenteerd (in ontwikkeling), maquette, video met interview (36:00 min.) en folder

Met dank aan de kunstenaars

In hun samenwerkingsproject A.I.R richten Vermeir & Heiremans zich op de dynamiek tussen kunst, architectuur en de economie. Hun eigen woning – een loft in Brussel – definiëren de kunstenaars als een kunstwerk. Vanuit de woning onderzoeken ze welke betekenis architectuur heeft als ruimte om verlangens op te projecteren. Terwijl de woning zelf uit het zicht blijft, gebruiken ze deze als basis voor wat zij ‘gemedieerde extensies’ noemen: vertalingen in de vorm van installaties, videowerken, performances en publicaties.

Vermeir & Heiremans werken momenteel aan de ontwikkeling van de *ART HOUSE INDEX (AHI-)*: een nieuwe ‘extensie’ waarin ze de symbiotische relatie tussen kunst, vastgoed en haute finance belichten. In dit project stelt het duo voor om ‘de woning als kunstwerk’ in een financieel instrument om te zetten. Toen de kunstenaars met bankiers spraken over de fictieve aard van hedendaagse financiële producten, werden ze getroffen door de creativiteit van de bancaire sector bij het omzetten van fysiek vastgoed in liquide middelen. Het bracht Vermeir & Heiremans i.s.m. de bankiers tot het ontwikkelen van *ART HOUSE INDEX* een financieel vehikel dat hun art house als onderliggende waarde gebruikt. Een index (bv. De Dow Jones Index) meet de ontwikkelingen in de economie als geheel of in een bepaalde markt. In het geval van *AHI-* gaat het

Art House Index (AHI-), 2014

De *Art House Index* is gemaakt door Vermeir & Heiremans in samenwerking met Justin Bennett, Amir Borenstein, Ciel Grommen, Dieter Leyssen, Rekal Design, Peter Sileghem, Salome Schmuki, Werner Van Steen

om de kunst- en vastgoedmarkt. De potentiële waarde van deze index ligt in zijn vermogen om een ondoorzichtig, statisch product dat moeilijk te verhandelen is, zoals een huis, om te zetten in een transparante, virtuele, ‘liquide’ activawaarde die uiterst toegankelijk is voor investeerders. De kritische intentie van *AHI-* is om kunst zelf op te voeren als een activiteit die waarde genereert binnen de speculatieve structuur van een index die zowel binnen als buiten de grenzen van de kunstmarkt opereert.

AHI- wordt hier gepresenteerd in een pr-video die het art house transformeert in een reeks virtuele woningen, die allemaal over een andere skyline uitkijken. Deze omgevingen verwijzen naar plekken over de hele wereld waar het duo werk heeft geproduceerd of gepresenteerd. Er is een simulatie van een webpagina die toont hoe de waarden in de index worden opgebouwd. En er is een interview met Frank Goodman, de personificatie van de financiële adviseurs waar Vermeir & Heiremans mee samenwerkten. Uiteindelijk zal het *AHI-* project culminereren in Vermeir & Heiremans’ film *MASQUERADE*, die wordt uitgebracht in 2015.

Colofon

Curator en teksten:

Nav Haq, curator bij M HKA

Vertaling: Willem Kramer (teksten
over de kunstenaars) en Stroom
Den Haag (inleiding)

Basisontwerp gids:
Thonik

A Glass Darkly wordt mede
mogelijk gemaakt door Mondriaan
Fonds en Stimuleringsfonds
Creatieve Industrie

Met dank aan:
M HKA
Volker Zander

Stroom Den Haag wordt
ondersteund door de Gemeente
Den Haag

*(1) Het milieu en zijn invloed op de ontwikkeling van
de cultuur*

*Wij leven meestal in gesloten ruimtes. Deze vormen het
milieu waaruit onze cultuur ontspruit. Onze cultuur
is in zekere zin een product van onze architectuur.
Willen we onze cultuur op een hoger plan brengen,
dan zijn we, of we nu willen of niet, gedwongen om
onze architectuur om te vormen. En daartoe zullen we
alleen dan in staat zijn als we de ruimtes waarin we
leven het gesloten karakter ontnemen. dat kunnen we
echter alleen door de introductie van de glasarchitec-
tuur, die het licht van de zon en dat van de maan en de
sterren niet slechts door een paar ramen in de ruimtes
binnenlaat - maar meteen door zoveel mogelijk wan-
den die volledig uit glas bestaan - uit kleurig glas. Het
nieuwe milieu dat wij daardoor scheppen, moet ons
een nieuwe cultuur brengen.*

Uit: Paul Scheerbart, *Glasarchitectuur*, Uitgeverij 010
(Rotterdam, 2005). Origineel: Paul Scheerbart,
Glasarchitektur, Verlag der Sturm / Berlin W 9, 1914.

**stimulerings
fonds
creatieve
industrie**

Den Haag

Stroom Den Haag

Hogewal 1- 9

NL-2514 HA Den Haag

www.stroom.nl

T +31(0)70 365 8985

F +31(0)70 361 7962

info@stroom.nl

Den Haag